

‘Reduceer euthanasie niet tot regels’

... D66 en GroenLinks dienden gisteren een initiatiefwet in die artsen verplicht een euthanasieverzoek altijd in behandeling te nemen.

... Anesthesioloog Paul Lieveise vindt dat zo'n verwijsplicht een verkeerde suggestie wekt. 'Alsof arts en patiënt tegenover elkaar staan.'

► DEN HAAG

D66 en GroenLinks hebben gevoel voor timing. Gisteren, midden in het herfstreces, dienden de twee partijen een initiatiefwet in bij de Raad van State die een 'verwijsrecht voor euthanasie' wettelijk wil vastleggen. Precies een dag nadat de rechter in Zutphen Albert Heringa schuldig verklaarde aan hulp bij de zelfdoding van zijn moeder, al hoeft Heringa daarvoor niet de cel in. Heringa stelde tot zijn daad gekomen te zijn doordat artsen niet bereid waren tot euthanasie bij zijn moeder. Elke arts moet een verzoek om euthanasie toetsen, vinden D66 en GroenLinks. Huisartsen die zelf niet willen meewerken aan euthanasie, moeten verplicht worden door te verwijzen naar een collega. Volgens de twee partijen biedt dat nog altijd voldoende ruimte aan gewetensbezwaarde artsen. 'Verwijzen is iets anders dan meewerken', zegt D66-Kamerlid Pia Dijkstra. Ze is bang dat patiënten nu in hun laatste levensfase 'in de kou blijven staan'.

overleg

Paul Lieveise, pijnspecialist in het Erasmus MC in Rotterdam en voorzitter van de christelijke artsenvereniging CMF Nederland, vindt dat een problematische voorstelling van zaken. 'Artsen en patiënten worden als twee kampen tegenover elkaar gesteld', zegt hij. 'Maar ook een arts die geen euthanasie doet, is altijd bereikbaar voor hulp. Een patiënt heeft zelden een duidelijk plan. Arts en patiënt zoeken in overleg naar de beste weg. Nu wordt de

suggestie gewekt dat artsen die niet meegaan in het euthanasieverzoek, minder bereid zijn te helpen.' Lieveise ziet een tendens dat medische ethiek steeds meer gereduceerd wordt tot het volgen van regels. 'Onderwijs in medische ethiek gaat steeds meer over het kennen van de regels. Bij jonge artsen zie ik dan ook steeds meer dat ze hun afweging daarop baseren. Maar dat is niet de kern van medische ethiek. Elke beslissing, of je nu meegaat met een euthanasieverzoek of niet, vraagt overdenking en moreel beraad, waaronder eventueel overleg met collega's. Regels als een verwijsplicht leiden alleen maar tot verdere formalisering.' Ook artsenfederatie KNMG is tegen een verwijsplicht door artsen. 'Dat dwingt artsen mee te werken aan een procedure waar zij principiële bezwaren tegen kunnen hebben', stelt de KNMG in een notitie. 'Een verwijsplicht is bovendien niet praktisch uitvoerbaar en leidt mogelijk tot ongewenste neveneffecten, zoals een te snelle doorverwijzing. Ook suggereert een verwijsplicht dat er een recht op euthanasie bestaat.'

gesprek aangaan

De KNMG vindt wel dat elke arts die niet meewerkt aan euthanasie, een patiënt in de gelegenheid moet stellen in contact te treden met een collega-arts die daartegen geen bezwaren heeft. Het is daarom belangrijk om tijdig met de patiënt te spreken over het overlijden.

Lieveise sluit zich aan bij de oproep om tijdig te spreken over het sterven. Christelijke huisartsen verschillen volgens hem in hun benadering. 'Een enkeling werkt na wikken en wegen mee aan euthanasie. Sommigen proberen al in een vroeg stadium een patiënt aan een collega over te dragen als ze een euthanasieverzoek voorzien. Er zijn ook veel huisartsen die aan een patiënt kenbaar maken dat ze niet meewerken aan euthanasie. Dan is het

VONNIS HERINGA 'VERKEERD SIGNAAL'

Het oordeel van de rechter in de zaak tegen Albert Heringa (foto), de man die zijn 99-jarige stiefmoeder hielp bij zelfdoding, leidt tot verdeelde reacties. Volgens de rechter was Heringa schuldig, omdat hulp bij zelfdoding voorbehouden is aan artsen die daarbij aan strikte voorwaarden gebonden zijn. Toch legt de rechtbank geen straf op (ook niet de drie maanden voorwaardelijk die het Openbaar Ministerie had geëist), omdat Heringa volgens de rechter handelde uit naastenliefde en het OM lange tijd heeft gewacht met vervolging. Artsenorganisatie KNMG is tevreden met het vonnis, omdat de uitspraak niet tornt aan de huidige wetgeving.

'Zoals de KNMG het vonnis interpreteert heeft vooral de lengte van het hele proces meegewogen in de overweging geen straf op te leggen.' Ethicus Theo Boer vindt het vonnis daarentegen teleurstellend. 'Door zelfs geen voorwaardelijke celstraf op te leggen, geeft de rechtbank een verkeerd signaal af', reageert Boer in het *Reformatisch Dagblad*. 'De drempel voor hulp bij zelfdoding door familieleden wordt hierdoor lager.' Een rechter heeft volgens Boer 'niet te oordelen over liefdevolle intenties, maar over de vraag of iemands handelen overeenkomstig de wet is'. Zowel het OM als Heringa beraden zich nog op het instellen van een hoger beroep tegen het vonnis.

belangrijk dat dit gesprek tijdig plaatsvindt, zodat je de verschillende behandelmogelijkheden nog kunt bespreken. De patiënt kan dan afwegen of hij contact zoekt met een andere arts. Veel patiënten hebben overigens al contact met meerdere artsen,

bijvoorbeeld de huisarts én de oncoloog.' Lieveise wijst verder op de hulp die artsen kunnen vragen aan de regionale consultteams palliatieve zorg. 'Die teams worden onderbenut. Dat is op zijn minst vreemd.' <